

१० साउन २०६४ [२६ जुलाई २००७]

पत्रकार सम्मेलन

सार्वजनिक जानकारी विभाग, समाचार र सञ्चारमाध्यम शाखा, न्यू योर्क

नेपालका लागि विशेष प्रतिनिधिद्वारा पत्रकार सम्मेलन

सुरक्षा परिषदलाई जानकारी गराएपश्चात इयान मार्टिनले आज मुख्यालयमा संवादाताहरूसामु भने कि नेपालका जलहरूले पहिले स्थगित भएको संविधानसभा चुनाव आउँदा मंसिर ६ गते [२२ नोभेम्बर] गर्न सहमत भएका छन्।

महासचिवका विशेष प्रतिनिधि तथा नेपालस्थित संयुक्त राष्ट्रसंघीय मिसन (अन्मिन) का प्रमुखले धेरैजसो आवश्यक प्राविधिक तयारी शुरू भइसकेको र अन्तरिम व्यवस्थापिकाद्वारा आवश्यक कानून पारित भइसकेको कुरा बताए। तर चुनावको लागि अनुकूल राजनीतिक र सुरक्षाको वातावरण बनाउन उल्लेख्य चुनौतीहरू बाँकी रहेको कुरामा उनले जोड दिए।

शुरूवातमा नेपालको शान्ति प्रक्रिया माओवादी र राज्यबीचको द्वन्द्व अन्त गर्नमा मात्र केन्द्रित भए तापनि परम्परागतरूपमा सिमान्तीकृत वर्गहरूले शान्ति प्रक्रियामा आ-आफ्नो उचित प्रतिनिधित्वको माग राख्नु गरेको कडा अभियानले प्रक्रियालाई अहिले जटिल बनाएको उनले बताए। मुख्यतः नेपाल-भारत सिमानामा पर्ने तराई क्षेत्रमा यो अभियानले अस्थिरता पैदा गरेको छ र त्यहाँ हतियारधारी समूहद्वारा हिंसा जारी छ। तर यो साता भने संवादद्वारा हिंसाको अन्त हुन थालेको छ। त्यस ठूलो जनसंख्या भएको क्षेत्रमा चुनाव गराउनका लागि सफल निष्कर्षमा पुग्न अत्यन्त जरूरी छ।

पहाडका आदिवासी जनजाति र जात प्रथाको तल्लो स्तरमा पर्ने जलिलगायत अन्य वर्गले यथेष्ट प्रतिनिधित्वमा जोड दिनु पूर्णरूपमा समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीको माग राखेको कुरा मार्टिनले बताए। तर राजनैतिक जलहरूले भने आधा निर्वाचनक्षेत्र र आधा समानुपातिक प्रतिनिधित्वको आधारमा प्रतिनिधित्व गर्ने “मिश्रित” प्रणालीको निर्माण गरेका छन्। त्यसै अनुरूप महिलालगायत विभिन्न वर्गको प्रतिनिधित्वलाई सुनिश्चित गर्न एउटा जटिल कोटा सुत्रलाई कानूनसम्मत बनाएका छन्।

देशको सुरक्षा व्यवस्थालाई सम्बोधन गर्न राजनैतिक ढलहरूबीच स्थानीयस्तरमा राजनीतिक सहकार्य हुनुपर्ने उनले बताए। प्रहरी परिचालन अपर्याप्त हुनुका साथै नेपाल प्रहरी नैतिकरूपमा कमजोर भइसकेकोले अरूको अभियान गर्ने हकलाई सम्मान गर्न र मतढाताहरूलाई धम्कीबाट जोगाउनका लागि राजनैतिक ढलहरूले आ-आफूबीच सहकार्य गर्न आवश्यक छ। चुनावको लागि अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षकको उपस्थितिलाई बढावा ढिन सरकार र निर्वाचन आयोग उत्सुक भएकाले जतिसक्ने धेरै अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षकलाई यहाँ आउन अनुरोध गरेका छन्। राष्ट्रसंघले जिल्लाहरूमा आफ्नो उपस्थितिको पनि बिस्तार गर्नु छ तर सम्पूर्ण परिचालन भने भए/असोज [सेप्टेम्बर] मा वर्षा याम सकिएपछि मात्र पूरा हुनेछ।

अन्मिनको अनुगमनसम्बन्धी कार्यादेशबारे जानकारी ढिँने उनले भने कि माओवाढी शिविरस्थलमा रहेका लडाकूको ढोस्रो चरणको ढर्तामा अष्टयारो आइपरेको छ। सम्पन्न भएको पहिलो चरण मुख्यतः हतियार भण्डारणमा केन्द्रित थियो। ढोस्रो चरणको प्रमाणीकरणको उद्देश्य उमेर र भर्ती मिति प्रमाणीकरणका साथै १८ वर्ष मुनिका र युद्धविरामपछि भर्ती भएकालाई बाहिन्याउने थियो। अन्मिनले पहिलो शिविरस्थलमा प्रमाणीकरण सम्पन्न गरिसकेको छ तर त्यसको नतिजाबारे छलफल नभएसम्म अन्य शिविरस्थलमा प्रक्रिया अगाडि नबढाउन माओवाढी नेतृत्वबाट आग्रह भएको छ। पहिलो शिविरस्थलमा “उल्लेख्य संख्याका व्यक्तिहरूलाई” शर्तबमोजिम प्रमाणीकरण गर्न सकिएन। गहन छलफलपश्चात ढप्रक्रिया अघि बढाउने कुरामा सैद्धान्तिक सहमति भएको छ।

प्रमाणीकरण र डिस्चार्जको निरन्तरतालाई अन्य कुनै शर्तसँग जोड्न स्वीकार्य नभए पनि सुरक्षा क्षेत्रको भावी ढाँचाको आधारमा प्रमाणीकरणपश्चात ढशिविरमा रहने माओवाढी लडाकूहरूको भविष्यबारे विचार विमर्श गर्नु आवश्यक भएको कुरा मार्टिनले थपे। सुरक्षा परिषद्ले पुनः आफ्नो पूर्ण र संयुक्त समर्थनको अभिव्यक्ति ढिएको र नेपाली जनताले राष्ट्रसंघको उपस्थितिलाई सकारात्मक ठानेको कुरा उनले बताए।

संयुक्त राज्य अमेरिकाद्वारा प्रशिक्षित गणलाई स्थानन्तर नगरेमा सरकारबाट राजीनामा गर्ने माओवाढीको चेतावनीलाई कति गम्भीरतापूर्वक लिने भन्ने अर्को प्रश्नको जवाफमा मार्टिनले भने कि नेपाली सेनाले सुरक्षा प्रढान गर्नुपर्ने कुरामा माओवाढी सहमत छन्। र माओवाढी मन्त्रीहरूले नेपाली सेनाका सुरक्षा गार्ड राखेका छन्। पूर्ववत छलफलबिना ढाधिकारीहरू परिवर्तन भएकाले वर्तमान चासो उत्पन्न भएको हो। अहिले त्यस प्रकारको छलफल भइरहेको छ र त्यस सवालमा राष्ट्रसंघको संलग्नता नभए पनि त्यसको समाधान हुने आशा मार्टिनले राखेका छन्।

एक संवादाताले सोधेको प्रमाणीकरणसम्बन्धी प्रश्नको जवाफमा मार्टिनले भने कि कागजात प्रक्रिया भरपर्दो नभएकोले कागजात प्रक्रियामार्फत नभई प्रमाणीकरण अन्तर्वार्ताको आधारमा गरियो। कस्ता प्रश्नहरू सोध्ने भन्ने विषयमा माओवापीसँग छलफल भएको थियो। तर पहिलो स्थलको अनुभवको आधारमा माओवापीले थप विरोध गरे। सीमित संख्यामा आएका केही विषयहरू पुनरावलोकन गर्ने सहमति भएको थियो। अन्तर्वार्ता गरिएका ३,००० मध्ये १,३०० मात्र उत्तीर्ण भएका छन् भन्ने संवादाताको भनाइलाई संख्या नतोकिएकोले मार्टिनले पुष्ट गर्न सकेनन् तर उल्लेख्य संख्याका माओवापी लडाकूको प्रमाणीकरण गर्न नसकेको कुरा उनले पोहोच्यो।

विवादास्पद रूपमा आएको संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रम (यूएनडीपी) ले माओवापीलाई दिएको निशस्त्रीकरण, सैन्य विघटन र पुनःस्थापनसम्बन्धी प्रतिवेदनबारे सोधिएको प्रश्नको जवाफमा मार्टिनले भने कि त्यो एक सामान्य विषय थियो। निशस्त्रीकरण, सैन्य विघटन र पुनःस्थापन केही हिसम्म माओवापीलाई मननपर्ने विषय हो र उनीहरूको सहमति केवल लडाकू अलग्याउने र अनुगमनको लागि भएको थियो। यूएनडीपीका पदाधिकारीले अन्य देशको अनुभवमा आधारित निशस्त्रीकरण, सैन्य विघटन र पुनःस्थापनसम्बन्धी प्रस्तावमा माओवापीलाई बुझाएकाले असमझारीको सिर्जना भएको हो।

माओवापी “कार्यकर्ता” निर्वाचन सुरक्षाको अंग हुने भन्ने विवादास्पद विषयको जवाफमा मार्टिनले भने कि जहाँसम्म राष्ट्रसंघको सवाल छ, निर्वाचन सुरक्षा व्यवस्थाको समग्र विषयमा राजनैतिक ढलहरूबीच सहमति हुनुपर्छ। प्रहरीको संख्या अपर्याप्त भएको कुरामा सहमति रहेको छ। अस्थायी रूपमा प्रहरी भर्ती गर्ने सरकारको आशय छ। विगतको अनुभवले गर्दा त्यस कुराले विवाद उत्पन्न गरेको हो। वास्तवमा माओवापीले योड कम्युनिस्ट लिगका सस्यलाई सुरक्षा व्यवस्थामा संलग्न गर्ने सुझाव दिएका थिए तर अरु ढलहरूले त्यस प्रस्तावलाई तुरुन्त अस्वीकार गरे।

अर्को प्रश्नको जवाफमा उनले भने कि विशेषगरी स्थायी संरचना व्यवस्थाको हकमा शिविरस्थलहरूमा उल्लेख्य सुधार भएको छ। त्यो सरकारको जिम्मेवारी थियो। वर्षाका कारण आवतजावत घटेकोले शिविरस्थलमा कति सर्पहरू छन् त्यसबारे उनले टिप्पणी गर्न सकेनन्।

सिमान्तीकृत समूह र जनजातिसँग अन्मिनले गरेको वार्ताको प्रकृतिबारे सोधिएको प्रश्नको जवाफमा मार्टिनले भने कि मिसन तथा मानवअधिकार

उच्चायुक्तको कार्यालयका प्रतिनिधिले नियमितरूपमा जनजाति समूहका प्रतिनिधिहरूलाई भेट्छन्। केही मधेशी समूहले वार्तामा राष्ट्रसंघको संलग्नता चाहेको बताएका थिए तर त्यस प्रकारको कुनै पनि संलग्नताको लागि सरकारले समेत अनुरोध गर्नुपर्छ।

सञ्चारमाध्यमको सूचना सम्प्रेषण प्रयोजनार्थ मात्र • आधिकारिक अभिलेख होइन।